

Inbreng commissiedebat Toetsen en examens

26 augustus 2026

Geachte leden van de vaste commissie OCW,

Op 9 september debatteert u over toetsen en examens. Wij vragen uw aandacht voor de onderdelen *passend examineren* en *een inclusiever examenlandschap* uit de Kamerbrief [Betrouwbare, toekomstbestendige en toegankelijke examens](#) van 2 juli 2026. Over het agendapunt *Overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs* ontvangt u een aparte brief van Ouders & Onderwijs.

De kern van onze boodschap is deze: een leerling met autisme, dyslexie, een fysieke beperking, een chronische ziekte of een andere ondersteuningsbehoefte hoort dezelfde kans te hebben op een diploma als een leerling zonder die belemmeringen. In de praktijk hangt die kans nu mede af van wat de school toevallig weet en durft. Ouders en leerlingen hebben zelf geen toegang tot gezaghebbende informatie over hun eigen examen, en zijn daarmee afhankelijk van precies die school waar de verschillen zitten. Wij zien in de brief van de staatssecretaris positieve stappen, maar de positie van ouders en leerlingen blijft daarin onderbelicht.

Leg afspraken vast in het OPP, vanaf de start van het vo

Passend examineren komt op een deel van de scholen pas nadrukkelijk in beeld wanneer de school-examens of centrale examens naderen. Dat is laat. Ondersteuning tijdens toetsen en examens moet aansluiten bij de manier waarop een leerling gedurende de schoolloopbaan heeft leren werken en toetsen heeft gemaakt.

Wij pleiten ervoor vanaf de start van het voortgezet onderwijs aandacht te hebben voor mogelijke belemmeringen bij toetsing en examinering. Afspraken worden vastgelegd in het ontwikkelingsperspectief (OPP) wanneer de leerling een OPP heeft, en anders op een andere herkenbare plaats in het leerlingdossier. Deze afspraken moeten periodiek worden geëvalueerd met de leerling en de ouders, en in ieder geval bij de overgang naar de bovenbouw en bij het vaststellen van het programma van toetsing en afsluiting (PTA). Daarbij moet altijd ruimte blijven om afspraken later toe te voegen, aan te vullen of te wijzigen, omdat ondersteuningsbehoeften soms pas in de bovenbouw of het (voor)examenjaar zichtbaar worden of veranderen.

Maak het Expertisepunt ook toegankelijk voor ouders en leerlingen

Bij de aankondiging van het Expertisepunt passend examineren schreef de toenmalige staatssecretaris in de Kamerbrief [Toekomst van de examenvoorzieningen voortgezet onderwijs](#) van 18 februari 2025 dat dit centrale punt tot doel had scholen, ouders en leerlingen zo goed mogelijk te informeren over passend examineren. Daarbij zou het gaan om begrijpelijke en toegankelijke informatie én om het meedenken over mogelijkheden in specifieke situaties. Ook zouden ouder- en leerlingvertegenwoordigers bij de inrichting worden betrokken.

Deze toezegging is (nog) niet volledig uitgevoerd. Het Expertisepunt richt zich in de praktijk op schoolbesturen, scholen en samenwerkingsverbanden. Ouders worden doorverwezen naar Ouders & Onderwijs en leerlingen naar LAKS. Dat zijn waardevolle organisaties die kunnen meedenken, maar zij beschikken niet over dezelfde positie en bevoegdheid om gezaghebbend uitleg te geven over de examenregelgeving.

Hierdoor blijven ouders en leerlingen voor informatie over hun eigen examen mede afhankelijk van de school, terwijl juist tussen scholen verschillen bestaan in kennis, ervaring en benutting van de beschikbare ruimte. Wij vragen daarom niet om een nieuwe uitbreiding, maar om uitvoering van de eerdere toezegging: maak het Expertisepunt rechtstreeks toegankelijk voor vragen van ouders en leerlingen, bied begrijpelijke doelgroepgerichte informatie en betrek hun vertegenwoordigers structureel bij de verdere ontwikkeling.

Datzelfde geldt voor de evaluatie. In 2029 wordt opnieuw onderzocht of de informatievoorziening en ondersteuning beter aansluiten bij de behoeften van scholen. Dat is laat, en het is eenzijdig. Wij vragen om de toegankelijkheid voor en de ervaringen van ouders en leerlingen eerder te monitoren en hen expliciet in de evaluatie mee te nemen.

Deskundigenverklaring: maak het glashelder, en maak er geen drempel van

De staatssecretaris constateert dat scholen vragen hebben over wanneer een deskundigenverklaring nodig is, aan welke eisen deze moet voldoen en wie deze mag afgeven, en kondigt aan die punten te verduidelijken in de informatievoorziening. Dat is een goede stap. Maar als scholen hier al moeite mee hebben, dan is het voor ouders en leerlingen zeker onduidelijk en zij zijn degenen die de verklaring moeten regelen, vaak met kosten en wachttijden. De aangekondigde verduidelijking richt zich in de brief op scholen. Wij vragen dat deze informatie ook, en in begrijpelijke taal, vindbaar is voor ouders en leerlingen op rijksoverheid.nl.

De verduidelijking moet bovendien voorkomen dat de deskundigenverklaring in de praktijk een toegangsbewijs tot ondersteuning wordt en daarmee onnodige diagnostiek stimuleert. Zo zijn bepaalde gesproken of auditief ondersteunde examens bij de vreemde talen alleen beschikbaar voor leerlingen met een dyslexieverklaring. Leerlingen die aantoonbaar moeite hebben met lezen, maar niet over zo'n verklaring beschikken, zijn nu regelmatig genooddaakt alsnog een dyslexieonderzoek te laten uitvoeren, uitsluitend om toegang te krijgen tot een passende examenvoorziening. Dat brengt kosten en wachttijden met zich mee en staat haaks op het uitgangspunt dat de functionele ondersteuningsbehoefte centraal moet staan.

Scholen mogen bovendien geen diagnose of nieuwe deskundigenverklaring verlangen wanneer de regelgeving die niet vereist. Algemene hulpmiddelen moeten zonder deskundigenverklaring kunnen worden ingezet, en bij een objectief waarneembare beperking of chronische ziekte is evenmin een verklaring vereist.

Wij vragen de staatssecretaris dit ondubbelzinnig vast te leggen in de informatievoorziening aan scholen én aan ouders, zodat de verklaring doet waarvoor zij bedoeld is en geen extra horde blijft voor gezinnen die de weg toch al moeilijk vinden.

Wij vragen u

- Vraag de staatssecretaris te bevorderen dat scholen ondersteuningsbehoeften bij toetsing en examinering vroegtijdig signaleren, afspraken herkenbaar vastleggen in het OPP of het leerlingdossier en deze periodiek met leerling en ouders evalueren.

-
- Vraag de staatssecretaris de toezegging uit februari 2025 uit te voeren en het Expertisepunt passend examineren vo rechtstreeks toegankelijk te maken voor ouders en leerlingen, met begrijpelijke informatie, de mogelijkheid om vragen over concrete situaties te stellen en structurele betrokkenheid van ouder- en leerlingvertegenwoordigers.
 - Vraag om een tussenmeting vóór 2029 waarin ook de toegankelijkheid voor en de ervaringen van ouders en leerlingen worden onderzocht.
 - Vraag dat de aangekondigde verduidelijking over de deskundigenverklaring - wanneer nodig, welke eisen, wie mag afgeven - ook in begrijpelijke taal voor ouders en leerlingen vindbaar is op rijksoverheid.nl.
 - Vraag de staatssecretaris te voorkomen dat een diagnose of deskundigenverklaring een onnodige toegangseis wordt voor passende examenvoorzieningen. Laat onderzoeken welke aanpassingen, waaronder gesproken of auditief ondersteunde examens voor vreemde talen, op basis van de aantoonbare ondersteuningsbehoefte vanuit de onderwijspraktijk kunnen worden toegekend, zonder dat leerlingen zich uitsluitend daarvoor alsnog hoeven te laten diagnosticeren.

Tot slot

Passend examineren is geen gunst en geen uitzondering. Het is de voorwaarde waaronder een diploma voor iedere leerling dezelfde waarde heeft. De staatssecretaris kiest daarbij terecht voor betere informatievoorziening als sleutel. Maar informatievoorziening die alleen bij scholen landt, versterkt precies de afhankelijkheid die het probleem veroorzaakt. Wij vragen u de staatssecretaris te houden aan haar eigen uitgangspunt: ouders en leerlingen moeten zelf kunnen weten wat er mogelijk is bij hun examen.

Wij lichten onze zorgen en voorstellen graag nader toe. Voor vragen of een nadere toelichting kunt u mij bereiken via 06 36 10 86 15 of joli@balansdigitaal.nl.

Deze brief wordt mede ondersteund door Ouders & Onderwijs, Voor Werkende Ouders, OCOAmsterdam, ROV en VOO.

Met vriendelijke groet,

Joli Luijckx

Directeur Oudervereniging Balans

BALANS
landelijke oudervereniging

Mede ondersteund door

